Raadsinformatiebrief

gemeente Rheden

Onderwerp Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD)

Portefeuillehouder : P.L.P.S. Hofman
Auteur : R. de Ruig
Datum : 13 november 2024

Aan de Raad
In deze brief stellen wij u op de hoogte over de stand van zaken van het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD).
Belang gemeente Rheden:

- Wij zijn tegen een intensievere belasting van de kwetsbare natuur op de Veluwe;
- Als grondeigenaar van een deel van het Rozendaalseveld wijzen wij het gebuik als oefenterrein voor explosieven af (Natura 2000, Stiltegebied Zuid-Oost Veluwe).

Inleiding
De veiligheidssituatie in de wereld staat onder druk. Defensie moet in staat zijn de (grond)wettelijke taken volwaardig uit te kunnen voeren. Na een lange periode van bezuinigingen wordt daarom sinds 2014 weer extra geïnvesteerd in de krijgsmacht. Dit leidt tot een toename van militaire activiteiten in Nederland zelf maar ook daarbuiten. Daarvoor is het noodzakelijk om de urgente ruimtelijke opgaven van Defensie in kaart te brengen en die af te stemmen met andere nationale ruimtelijke opgaven (in het kader van de nota Ruimte). Om deze reden is Defensie het Nationaal Programma Ruimte voor Defensie gestart (aangekondigd in de Kamerbrief van 5 juli 2023).
Eind 2023 heeft dit geresulteerd in de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (Kamerbrief 15 december 2023). Hierin is de ruimtebehoefte van Defensie inzichtelijk gemaakt en op welke specifieke locaties de komst of toename van defensieactiviteiten noodzakelijk wordt geacht. Ook heeft Defensie, waar aan de orde, locatiealternatieven in kaart gebracht. Inwoners, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen, bedrijven en overheden hebben formeel kunnen reageren op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau. Het college van B&W van Rheden heeft dat gedaan via een zienswijze. De zienswijzen en respons daarop zijn door Defensie in haar Nota van Antwoord dd 31 mei 2024 vastgelegd. Nota van Antwoord op Notitie Reikwijdte en Detailniveau - Programma Ruimte voor Defensie | Publicatie | Defensie.nl
Ter ondersteuning van de besluitvorming over de keuzes in het NPRD stelt Defensie momenteel een plan milieueffectrapportage (planMER) op. Daarin staan de gevolgen van de ruimtebehoefte en activiteiten voor de leefomgeving en het milieu beschreven. De uitkomsten van de planMER worden in Q1 2025 verwacht. Het ministerie streeft ernaar dat begin 2025 het ontwerp NPRD wordt vastgesteld en ter inzage wordt gelegd. Dan worden ook de voorkeursalternatieven vastgesteld. Belanghebbenden (o.a. gemeenten) hebben vervolgens een termijn van zes weken om hun bezwaren/zienswijze in te dienen.

Gemeentelijke zorgen
De verschuiving naar een grotere, goed uitgeruste krijgsmacht heeft ruimtelijke gevolgen, met de noodzaak voor meer oefenruimte en milieuruimte. Er zijn echter op de Veluwe en haar randen meer

urgente maatschappelijke opgaven in de fysieke leefomgeving. Het realiseren van voldoende betaalbare woningen in een gezonde leefomgeving, mobiliteitsopgaven, het creëren van ruimte voor werkgelegenheid, de verduurzaming van de energietransitie, de overgang naar een circulaire economie, de gefaseerde landbouwtransitie, klimaatverandering en het herstel en de versterking van de natuur en de watersystemen.
Niet alles kan overal. Er is sprake van grote opgaven en tegelijkertijd een kwetsbare balans in het buitengebied, de Veluwe en de Veluwezoom. De Veluwe is een uniek en zeer kwetsbaar natuurgebied dat veel te lijden heeft onder (nachtrust) verstoringen, vervuiling, verdroging en uitstervende soorten. In nauwe samenwerking (ook interbestuurlijk) met partners zijn onze inspanningen gericht op herstel en versterking van de natuur, de bescherming van drinkwaterreserves, de vergroting van de biodiversiteit, het verminderen van schadelijke deposities, het verminderen van de recreatiedruk, de transitie naar natuur-inclusieve landbouw en verduurzaming van de mobiliteit op de Veluwe.

Nationaal Programma Ruimte voor Defensie
Defensie werkt aan een Nationaal Programma Ruimte voor Defensie. Het doel hiervan is om de toekomstige ruimtebehoeften van Defensie een plek te geven. Het ministerie streeft ernaar dat begin 2025 het ontwerp wordt vastgesteld en ter inzage wordt gelegd. Dan worden ook de voorkeursalternatieven vastgesteld.

Rozendaalse Veld
Defensie heeft behoefte om met zwaardere explosieven te trainen. Het huidige oefenspringterrein in Reek is niet meer voldoende, waardoor militaire eenheden steeds vaker naar het buitenland moeten uitwijken om te trainen. Ook daar neemt de druk op oefenlocaties toe. Het Rozendaalse Veld is één van de 8 locaties in Nederland die onderzocht wordt (met blauwe arcering, rood is gemeentegrens Rozendaal). Gemeente Rheden is privaatrechtelijk eigenaar van het Rozendaalse Veld. Het beoogde oefenterrein overlapt een groot deel van de Rhedense grondpositie (groene patroonopvulling). Het Rozendaalse Veld is aangewezen als Natura2000-gebied. Dit betekent dat het terrein vanwege de natuurkwaliteit en het voorkomen van soorten van belang is op Europees niveau en daarmee bescherming geniet. Specifiek voor het deel van het Rozendaalse Veld dat onderzocht wordt geldt dat dit rustgebied betreft.
Met de gemeenten Arnhem en Rozendaal, maar ook met Natuurmonumenten zijn wij derhalve belanghebbend.

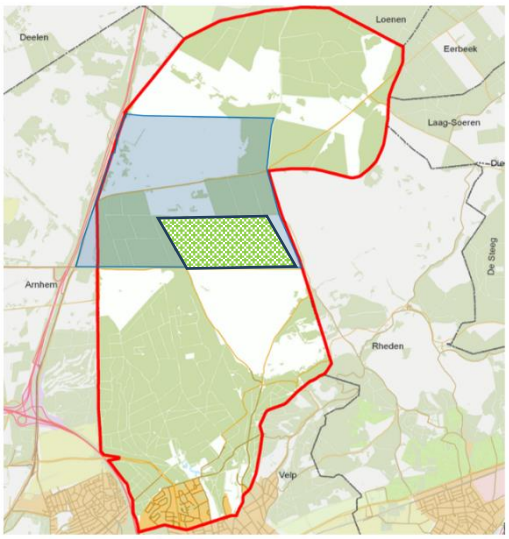

Regionale samenwerking
De hoge ontwikkelsnelheid van Defensie en de geringe betrokkenheid van gemeenten hebben ertoe geleid dat begin dit jaar voor de Veluwe een bestuurlijke kopgroep is opgericht. Deze groep bestaat uit bestuurders van onder andere de gemeenten Ede, Apeldoorn, Barneveld, Arnhem, Zevenaar, Oldebroek en de provincie Gelderland. Via deze kopgroep is er het afgelopen jaar bestuurlijk overleg geweest met Defensie over de opgaven vanuit het NPRD.
In de specifieke casus van het Rozendaalse Veld stemmen Arnhem, Rozendaal en Rheden frequent af en hebben gezamenlijk het contact met Defensie geïntensiveerd.

Tussenstand
Door Defensie zijn de voorlopige resultaten van de planMER al gedeeld met Arnhem, Rheden en Rozendaal. De Kamerbrief van 12 november jl. (zie bijlage) bevestigd dat een 1e schifting van potentieel geschikte locaties heeft plaatsgevonden. Helaas blijft het Rozendaalse Veld, samen met locaties bij Lelystad en Kolummerwaard, vooralsnog als potentiële en nader te onderzoeken locatie voor oefeningen met explosieven gehandhaafd. Helaas ontberen we nog de informatie voor een compleet beeld van de effecten en afwegingen.
Ons standpunt is dat een verdere belasting van de natuur op de Veluwe vermeden dient te worden. Dat geldt dan mutatis mutandis ook voor het Rozendaalse Veld.
Of de locatie uiteindelijk wordt aangewezen is een politieke afweging op nationaal niveau. Wij willen de komende periode in overleg met Defensie, regiogemeenten, natuurbeheerders alle inhoudelijke argumenten in beeld brengen, zodat deze meegenomen worden in de afweging.

Vervolg en rol van de gemeenteraad
Op dinsdag 12 november heeft de minister met een brief de leden van de Tweede Kamer geïnformeerd over dit onderwerp. Een kopie van deze brief treft u als bijlage bij deze raadsinformatiebrief aan. Defensie heeft aangegeven te hechten aan bestuurlijk en maatschappelijk draagvlak. We hebben aangegeven dat goede communicatie hier een belangrijke voorwaarde voor is. Tot voor kort had de met ons gedeelde informatie een vertrouwelijk karakter. Nu de Tweede Kamer is geïnformeerd, is het van belang u op de hoogte te stellen van proces en inhoud. Hoe de verdere communicatie vorm krijgt is nog onderwerp van overleg.

Planning
Het is de planning dat aan het eind van het eerste kwartaal van 2025 de planMER wordt afgerond en het het Ontwerp Nationale Beleidsvisie Nationaal Programma Ruimte voor Defensie (NPRD) aan het kabinet wordt aangeboden. Het kabinet zal dan een politieke afweging maken tussen de belangen van Defensie en andere maatschappelijke belangen. Na vaststelling worden deze stukken formeel ter inzage gelegd voor een periode van zes weken. Dan kunnen zienswijzen worden ingediend. Deze termijn is te kort om de gemeenteraad voldoende te betrekken bij het opstellen van een formele reactie. Wij vragen bij Defensie aandacht voor deze termijn en proberen het proces zo in te richten dat u uw rol als gemeenteraad ook goed kunt uitvoeren.

Velp, 12 november 2024

Burgemeester en wethouders van Rheden,

Carol van Eert,
burgemeester.

Bart Drewes,
secretaris.

Bijlagen:

- NPRD 1e trechtering – Kamerbrief – 12 nov 2024
- NPRD 1e trechtering – Ruimtebehoeften Infographic – 12 nov 2024